

Етнокультурна спадщина Півдня України – актуальна тематика дослідно-експериментальної роботи та дипломних проектів майбутніх дизайнерів

Кардашов Володимир Миколайович, професор кафедри дизайну

Інституту реклами, доктор філософії в педагогіці;

Чемерис Ганна Юріївна, аспірант кафедри інформатики і кібернетики

МДПУ ім. Богдана Хмельницького

***Анотація.** У статті розкривається одна з проблем навчання майбутніх дизайнерів – розуміння глобалізації світу і освоєння національної культури, культури етнодизайну у науково - дослідницькій діяльності та проектній діяльності і її застосування, спираючись на вітчизняний досвід у цій сфері.*

Постановка проблеми. Разом із проблемою глобалізації світу й освіти ХХІ ст. ми повинні донести студентам, що для нас є проблема і час національного мислення. Бо про толерантність культур може мовитись тоді, коли ті існують. Ясна річ, що о б и д в і ці протилежні тенденції спираються на найновіші науково-технічні досягнення, передові технології та матеріали, орієнтуються на найбільш сучасні віяння мистецтва й найбільш вишукані запити споживача, дизайн набуває водночас дедалі більше диференційних, національних рис, аж до проектування під конкретного індивіда. Гарантією індивідуального буття людини, його осмисленості постають інтереси суспільства і прийдешніх поколінь: передаючи останнім результати своєї матеріальної та духовної діяльності та культури, індивід засвідчує тим самим, що існував не даремно, і забезпечує собі єдино можливу форму виходу за емпіричний часові межі свого існування. Ми повинні поставитись всерйоз до цінностей власної спільноти, власної культури, власної країни, що єднає нас із нашими ближніми, якщо ми прагнемо до їхнього розвитку і благополуччя ми маємо не тільки молитвою, але й чином виявити повагу до глибин власної етичної і естетичної культури. Культура етнодизайну у дипломній проектній діяльності майбутніх дизайнерів є пріоритетним видом художньо-графічної творчості, у результаті чого українські товари стануть об'єктами вітчизняної і закордонної економіки та ринку. Тому доцільно у сучасних творах мистецтва

враховувати українську специфіку та колорит як універсальний засіб художньої виразності [5, с. 31]. Але, щоб синтез етнічної культури у дизайні та сучасних технологій не створював стилістичний дисонанс, майбутній дизайнер повинен володіти бездоганним відчуттям гармонії та художнім смаком, тому основою професійної підготовки майбутніх дизайнерів мають виступати естетика, історія мистецтва, декоративно-прикладне мистецтво, що забезпечує не лише збереження національних традицій і культури, а й дозволяє розвивати національні традиції в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість науковців приділяло увагу різноманітним аспектам художньо-проектних технологій та художньо-естетичній культурі в освітній теорії і практиці, що вказує на її актуальність для вирішення багатьох нагальних проблем. Вплив народного мистецтва на розвиток особистості в педагогічному процесі був предметом уваги досліджень таких вчених, як І. Зязюн, Г. Васянович, О. Гончаренко, Н. Ничкало, В. Фіголь та ін. У контексті мистецької освіти проблема етнодизайну висвітлюється в наукових доробках Є. Маркова, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Тарасенка.

Постановка завдання. Дослідити і місце етнодизайну в освітньому просторі і у змісті професійної підготовки майбутнього дизайнера.

Виклад основного матеріалу. Змістовна складова навчального процесу з підготовки майбутнього дизайнера являє собою ланцюг послідовно засвоєваних предметів, сфокусованих на профільну дисципліну – дизайн-проекування, в якій набуті знання та напрацьовані навички синтезуються в проектно-творчій діяльності студента. Водночас, навчальний процес має базуватися на новітніх досягненнях світової і національної культури, бо тільки високо інтелектуальна й національно свідомою особистість здатна створювати естетично виразні, оригінальні та самобутні твори. І саме на основі проникнення в традиції минувшини, через осмислення національних культурних надбань формується особистість, базисом освіти якої виступають культурно-духовні цінності. Така особистість має можливість продукувати

красу – як матеріальну, так і духовну. Етнодизайн, як складова сучасного мистецтва може заповнити прогалини естетичної спустошеності, в силу свого звернення до народних традицій. Використання культурного досвіду власного народу – запорука і основа освітньої діяльності в одночасних умовах державотворення та глобалізації суспільства. Етнічні практики у системі дизайн-освіти, на наш погляд, розширить межі художньо-естетичної, дослідницької, проектної, та в майбутньому – професійної діяльності майбутнього дизайнера, виступають засобом не лише естетичного розвитку особистості, а й патріотичного та громадянського виховання, що набуває у наші часи значущості [7, с. 107]. На думку В. Максимович, народні етичні і педагогічні традиції в даний час настільки забуті, що їх творче відродження цілком справедливо сприймається як свого роду інноваційний феномен. Їх діалектичне пристосування до нових соціальних умов призводить до педагогічних знахідок, часом - до несподівано продуктивним нововведень [6, с. 14-15]. Мистецтво пов'язує в єдине ціле матеріальну та духовну культуру, здійснює масову культурно-естетичну комунікацію, передаючи через зовнішнє середовище та предмети вжитку певний тип художньо-естетичних уподобань, в яких відображається дух свого часу [1]. Рівень дизайн-освіти залежить і від того, наскільки ефективно здійснюється в навчально-виховному процесі уважний підхід не тільки до розвитку талантів і здібностей студентів, а й до духовно-культурологічного маркетингу регіону [3, с. 105]. Підвищенню рівня креативності, проектної культури, новаторства та прищеплення естетичного смаку майбутніх дизайнерів сприяє створення належних умов та відповідна організація навчання дизайн-проекуванню для результативної та якісної художньо-проектної діяльності. З майбутніми дизайнерами проводиться виробнича та переддипломна практика, в ході яких вирішуються навчальні завдання з пошукової дослідницької роботи. Місця проведення практик: музеї, історичні місця, монастирі, частини історичного міста і передмістя. Основою такого навчання майбутніх дизайнерів є синтез технології академічної спрямованості і технологій народних промислів.

Так у процесі дипломного проектування студентами Мелітопольського інформаційного центру Інституту реклами було проведено ряд дипломних проектів з етнічною та національною складовою. Прикладом застосування етнічних особливостей є результат проектної роботи над серією поштових марок “Запорізький край” (Рис. 1а).

В процесі опрацювання дипломного проекту, надихнувшись графікою Н. Хасевича та Г. Нарбута, було розроблено поштові марки на тематику українського державотворення. Були переглянуті та вибрані портрети місцевих українських ідеологів, вивчена їх історія, біографія та діяльність.

а)

б)

Рис. 1. Серія поштових марок "Запорізький край" (студент Шквиря Катерина) (а) та "Світочі нації Запорізького краю" (студент Росік Станіслав) (б)

За фахом діяльності кожного ідеолога була взята за основу фон зображення їхнього оточення та мотиви, що їх пов'язують [7, с. 108] та застосовуючи графічні техніки та прийоми стилізації було спроектовано концепт поштових марок “Світочі нації Запорізького краю” (Рис. 1б).

Рис. 2. Дизайн шахових фігур «Запорозжці» (студент Солдатенко Антон)

У процесі опрацювання дизайну шахових фігур було здійснено ґрунтовне дослідження історичних битв, етнічного одягу козацького війська, та у результаті стилізації та із застосуванням синтезу традиційних живописних технік та сучасних технологій цифрової обробки зображення були розроблені унікальні шахові фігури (Рис. 2).

В дипломному проекті зі створення логотипу винного заводу «Скіф» (Мал. 3) були використані регіональні етнографічні аспекти, а саме, порівняння символіки скіфської культури Північного Причорномор'я та її використання в графічному дизайні логотипу винного заводу «Скіф». Скіфська символіка представлена автентичними образами, які знайшли відображення в українській культурі Північно-Західного Приазов'я [3, с. 106].

Рис. 3. Дизайн логотипу винного заводу «Скіф» (студент Грищенко Олександр)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумувавши усе вищезазначене робимо висновок, що впровадження етнодизайну в освітню практику є чинником, що гарантує загальну гуманізацію та естетизацію

українського суспільства та культурний розвиток особистості. Проектна діяльність майбутнього дизайнера з урахуванням етнічних особливостей передбачає наявність у нього здатності сприйняття картини світу на засадах національної (поліетнічної) культури, пропонувати нові ідеї, вміння творчо мислити, використовувати нестандартні рішення, що матиме позитивний вплив на майбутню професійну діяльність. Як влучно зазначив Д. Донцов [2], в українській школі повинні бути не міфічні реформи, а потужно відроджуватись філософія, дух, стиль, образ, проектування національного простору і виховання молоді через «дієві чинники освітнього процесу», які проголошувались в 1917-1919 роках, в добу національного відродження, як зміст естетичного виховання, складовими якого були релігія, мистецтво, мораль, гімнастичні вправи (рух) та розвиток громадянського чуття. Дизайнерська освіта повинна починатись із раннього дитинства: із загальноосвітньої школи, бо це зумовлено віковою актуальністю художньо-творчого розвитку особистості. На факультетах, де готують учителів треба досліджувати архетипи, посилювати саме етико-естетичний, етнокультурний аспект навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Грицишина К. С. Проектна діяльність по створенню постерів для поширення туризму по ландшафтах Херсонщини / К. С. Грицишина // Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики. Матеріали IX-ої Міжнародної наукової Інтернет - конференції. - Мелітополь, 2017. - с. 110-113
2. Донцов Д. Дух нашої давнини. Серія “Життя і чин” / Д. Донцов - Ч.2.- Дрогобич, 1991. – 342 с.
3. Кардашов В. М. Актуальність дослідження етнокультури Півдня України для дизайн освіти і дипломного проектування / В. М. Кардашов, О. О. Грищенко // Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали IX Міжнародної конференції- Мелітополь, - с. 104-107
4. Кардашов В. М. Деякі аспекти розвитку дизайнерської освіти ХХІ століття в центральному регіоні України / В. М. Кардашов // Вісник ХДАДМ. - № 4. - Харків, 2002. - С. 52-55.

5. Криволапов М. Дизайн і технології в системі неперервної освіти / М. Криволапов, В. Мадзігон // Пластичне мистецтво. – №1, 2002. – С.31–33.
6. Максимович В. Ф. Традиционное прикладное искусство в современном мире и современном образовании [Электронный ресурс] / В.Ф. Максимович // Осенняя школа традиционного прикладного искусства: Программа и учебные материалы. - Спб, 2006. - С. 13-16.
7. Росік С. В. Розробка та обґрунтування поштової марки «Світочі нації Запорізького краю» / С. В. Росік // Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики. Матеріали ІХ – ої Міжнародної наукової Інтернет - конференції. - Мелітополь, 2017. - с. 107-110